

Kurikulární
činnosti učitele

Od učiva
k výukovému cíli

ŠP PS 2023

Cíl semináře

Studující:

- vysvětlí, co tvoří učivo;
- vymezí výukový cíl.

Na co
navazujeme?

Orientace v RVP /ŠVP

cíle,

klíčové kompetence,

vzdělávací oblasti,

očekávané výstupy,

průřezová témata,

učební plán.

Tematický plán

Formální struktura portfoliového úkolu

Předmět – vzdělávací oblast:

Tematický celek:

Téma (nejméně 2. vyuč. hodiny) *myšlenková mapa*

Cíle tématu: – volit v RVP/ŠVP („cíle“, „klíčové kompetence“ a „očekávané výstupy“)

Ročník:

Téma vyuč. jednotky	Výukové cíle*)	<u>Did.an.učiva</u> POJMOVÁ	<u>Did.an.učiva</u> OPERAČNÍ	Výukové strategie	Evaluační nástroje Metodické poznámky
<i>z mapy</i>	<i>vyplývají z cílů tématu</i>	<i>fakta</i>	<i>učební úlohy</i>		
		<i>pojmy</i>	<i>(zadání)</i>		
		<i>generalizace</i>	<i>(otázky)</i>		
			KONKRÉTNĚ, ve 2. os.		

Příklad učiva

- [Ivana Pelikánová a kol. Přírodopis 8. učebnice. pro základní školy a víceletá gymnázia - PDF Free Download \(docplayer.cz\)](#)
- [Anotace: Materiál je určen k výuce přírodopisu v 8. ročníku ZŠ. Seznamuje žáky se základními pojmy a informacemi o stavbě a funkci dýchací soustavy - PDF Free Download \(docplayer.cz\)](#)

[D8 SOUBOR2 POZNAMKY DO SESITU.pdf \(zskasejovice.cz\)](#)

Příklad: Prevence zneužívání návykových látek

Učivo

příčiny vzniku závislostí
workoholismus, gamblerství
krize, pomoc v krizi
odmítnutí drogy
prevence zneužívání návykových látek;
společenská nebezpečnost
empatie, tolerance

Prevence zneužívání návykových látek

Očekávané výstupy:

Žák:

Uvede zdravotní a psychosociální rizika spojená se zneužíváním návykových látek, provozováním hazardních her a

posoudí souvislosti mezi jejich zneužíváním a životní perspektivou mladého člověka.

Uplatňuje osvojené modely chování při kontaktu s návykovými látkami.

Vyhodnotí na základě svých znalostí a zkušenosti možný manipulativní vliv vrstevníků, médií, sekt.

Diskutuje o příčinách a důsledcích korupčního jednání.

Téma: Osobní bezpečí

https://www.zsvm.cz/wp-content/svp-2013/ucebni-osnovy_9_obcanska-vychova.htm

• Osobní bezpečí

Očekávané výstupy	Učivo
<p>Žák:</p> <p>Zaujímá odmítavé postoje ke všem formám brutality a násilí.</p> <p>Chová se zodpovědně při mimořádných událostech a prokáže praktickou znalost první pomoci.</p>	<ul style="list-style-type: none">- agresivita, formy agresivity- zločin, trestný čin, delikt, delikvent- xenofobie, rasismus- domácí násilí, vandalismus- mimořádná událost- evakuace, evakuační zavazadla

Učivo

- **poznatky** (definice, data, poučky, zákony, pravidla, reálie)- osvojením se vytvoří **vědomosti**;
- **činnosti** (aktivity, cvičení, trénink, výkony) - opakovaným prováděním - **dovednosti** v intelektuální, motorické nebo psychomotorické úrovni žáka, příp. i zautomatizovaných struktur, tj. **návyků**;

Učivo

- **logické operace** a myšlenkové pochody a postupy k pochopení nového učiva a jeho souvislostí; **formativní význam**, učí **myslet** a **hledat** řešení a postupy;
- **výchovné momenty**, obohacující a rozvíjející **emotivní sféru** člověka, prožívání citů a emocí, estetických vjemů a prožitků;
- **volní prvky** k rozvíjení určité míry snahy, **vytrvalosti** a **vůle** k pochopení nového a k překonání překážek. **xxxlf**

Didaktická analýza učiva
(pojmová,
operační/učební
úlohy a
mezipředmětová)

Didaktická analýza učiva =
analytická myšlenková činnost,
kterou provádí učitel nad
učební látkou (tématem), aby
objevil a realizoval veškerý její
výchovný a vzdělávací potenciál
(publikace J. Skalkové).

1. Pojmová analýza = analýza stěžejních pojmů v tématu a vztahů mezi nimi

Nástroje:

- pojmová mapa
- analýza struktury učiva – 3 kategorie:

1. *fakta*

2. *pojmy*

3. *generalizace*

Struktura učiva

Pojmy (kategorie nebo třídy věcí či myšlenek se společnými nejdůležitějšími /podstatnými/ vlastnostmi); konkrétní, abstraktní; 1 -2 slova

Pojem – zobecnění dílčích faktů, např. kružnice = „množina bodů, které mají od daného bodu (středu) stejnou vzdálenost (poloměr)“.

Generalizace (zobecnění)
= (zákony, principy, teorie) , např. Ohmův zákon, Newtonův „princip akce a reakce“ (zákon vzájemného působení těles)

Fakta (informace o jednotlivých skutečnostech – o lidech, věcech, konkrétních místech, o události..).

O co se jedná při přípravě na výuku?

Formulujeme zamýšlený a očekávaný výsledek „v jazyce žákova výkonu“,

- „co má žák umět udělat“, co si má z výuky „odnést“ (nikoli to, co chce učitel „odučit“).
- „směr“ či „směřování“ v součinnosti s žáky k něčemu, co predikuje „změnu“ a zvyšuje **motivaci** žáků k učení (Skalková, 1999).
- **představa** o plánovaných kvalitativních i kvantitativních **změnách** v učení a rozvoji jednotlivých žáků, dosažených **ve stanoveném čase** v procesu výuky (Kalhous, Obst et al., 2002).

Nástrojem, směřujícím k cílům = **učební úlohy**.

Vyjádřete názor na uvedené cíle

Žák popíše trasy objevných plaveb a jejich průběh s využitím mapy.

Žák posoudí důležitost krevního oběhu pro život.

Žák nakreslí schéma krevního oběhu...

Žák zhotoví model...

Žák vnímá estetickou hodnotu uměleckého díla...

Žák spolupracuje ve skupině na úkolu z projektu

Žák vysvětlí rozdíl mezi nerostem a horninou.

Porovnáme formulaci cílů

[Taxonomie |
Studentům
pedagogiky
\(skolni.eu\)](#)

- Žák vyjmenuje tři stěžejní díla Karla Čapka.
 - Žák samostatně analyzuje rétorické figury v básni Máj.
 - Žák vysvětlí důvody, které vedly k zahájení první světové války.
 - Žák zhotoví model...
-
- Představit žákům výčet nepravidelných sloves.
 - Žák umí hovořit o tématu „moje rodina“ v německém jazyce.
 - Žák si zapamatuje co nejvíce slovíček z učebnice.
 - Fotosyntéza.
 - Provedu pokus.

Jaký má být výukový cíl?

- **přiměřený** (věku a možnostem žáků),
- **kontrolovatelný** (vyjádřený jako pozorovatelná činnost žáka, užití tzv. **aktivních sloves** – viz Bloomova taxonomie cílů aj.),
- **konzistentní** (prostupný – nižší cíle směřují k dosažení vyšších a naopak),
- **jednoznačný** – formulace cíle by neměla připouštět různé interpretace.

SMART

Specifický: vztah ke konkrétní činnosti

Měřitelný: stanovení kvality i kvantity

Akceptovatelný: v souladu s potřebami

Realistický: reálná dosažitelnost cíle

Termínovaný: ohraničený v čase.

Struktura cílů

- Kognitivní – intelektuální (*znalosti a kognitivní dovednosti*).
- Psychomotorická - psychomotorické dovednosti týkající se smyslového vnímání, pohybů a vzájemné koordinace vjemů s pohyby atd. Slovesa jako: **kresli, házej, plachti, svářej, ...**
- Postojová - afektivní – výchovná - zájmy, pozornost, estetické cítění, morální postoje, pocity, názory a hodnoty. Např.: **naslouchej, oceň důležitost, vnímej estetickou hodnotu, vnímej morální dilema, získej o něčem povědomí ap.**
- Sociální – komunikace, spolupráce

Struktura cílů
kognitivních –
intelektuálních
(pro oblasti
znalostí a
kognitivních
dovedností)

Např.:

Žák popíše trasy objevných plaveb a jejich průběh s využitím mapy.

Žák objasní příčiny kolonizace.

Žák uvede tři výhody naftového motoru oproti motoru benzinovému (Petty, 2013, s. 394).

Žák vysvětlí rozdíl mezi mlhou, oparem, smogem a mrakem (Petty, 2013, s. 394).

Žák posoudí důležitost krevního oběhu pro život.

Žák diskutuje o významu objevných plaveb.

Psychomotorické (pro oblast manuálních a fyzických dovedností)

Např.: Žák nakreslí schéma krevního oběhu...

Žák zhotoví model...

Žák dokáže letovat součástky k elektrickému obvodu (Petty, 2013, s. 394).

Žák dokáže opravit nesprávně instalovaný žebřík (Petty, 2013, s. 397).

Afektivní –
výchovné cíle
(projevy
emocionálního
chování, postoje,
preference,
potřeby, zájmy,
hodnoty,
osobnostní rozvoj)
a sociální
(komunikace,
spolupráce):

Např. Žák ocení význam/důležitost ...

• Žák vnímá estetickou hodnotu uměleckého díla...

• Žák citově reaguje na ...,

• Žák vidí morální dilema v jednání ...,

• Žák spolupracuje ve skupině na úkolu z projektu

Zařadte následující cíle do kategorií: kognitivní, afektivní, psychomotorické výukové cíle

A. Žáci dokážou vyjmenovat státy, se kterými sousedí ČR.

.....

B. Žáci budou interpretovat obsah básně od Jana Nerudy.

D. Žáci uplavou stanovenou vzdálenost v bazénu stylem „motýlek“.....

E. Žáci umí vhodně projevit úctu ke starším osobám.

.....

F. Žáci vyrobí z papíru lodičku.

G. Žáci se vhodně chovají při návštěvě muzea.

Nejčastější chyby při formulaci výukového cíle

Příliš obecná formulace:

Žák se má naučit rovnice.

- Záměna výukového cíle s obsahem výuky: *Fotosyntéza.*
- Formulace v podobě činnosti učitele:

Provedu pokus s vodou.

Čím se liší tyto formulace?

- Žák objasní s pomocí mapy trasy objevných plaveb a jejich průběh.
- Žák popíše důsledky zámořských objevů, jejich ne/prospěšnost pro lidstvo.
- Žák zdůvodní příčiny kolonizace.
- Žák vyjmenuje významné státy a osobnosti pro kolonizaci.
- Žák vysvětlí stavbu a funkci jednotlivých částí kardiovaskulární soustavy.
- Žák zdůvodní význam srážení krve.
- Žák nakreslí jednoduché schéma krevního oběhu.
- Žák posoudí důležitost krevního oběhu pro život a diskutuje o ní se spolužáky.
- Žák vysvětlí rozdíl mezi nerostem a horninou.

Doporučení ke studiu

- [Microsoft Word - Vyučové cíle I \(muni.cz\)](#)
- [Taxonomie | Studentům pedagogiky \(skolni.eu\)](#)

Úkol do semináře LF do 6.11.

Na vlastní přípravě na výuku:

- uvedete příklady **formulace cílů** kognitivních, afektivních a psychomotorických;
- **klasifikujete cíle** výuky **dle úrovní** relevantních **taxonomií** (Bloom, Niemierko, Kratwohl, Davy), zvolit alespoň 2;
- kriticky posoudíte **náročnost cílů** výuky podle možností žáků.